

Soudy nejsou příslušny rozhodovati o náhradě škody způsobené při pouličních výtržnostech, když zakročilo vojsko.

Rodiče zastřeleného nezl. O. K. podali na erár žalobu o náhradu pohřebních výloh, a odůvodnili žalobu tím, že do města P. bylo vysláno vojsko, aby dělalo pořádek, ačkoliv toho vůbec třeba nebylo, poněvadž v městě byl úplný klid.

Soud I. instance žalobu zamítl, nenařídív líčení, pro nepřipustnost pořadu práva a odůvodnil své usnesení takto: Po zákonu náleží soudům rozhodovati pouze ve věcech občanských, a to ještě jen potud, pokud nejsou zvláštními zákony přikázány úřadům jiným (§ 1. jur. n.). Za občanské věci lze považovati jen takové spory, kde se uplatňovaný nárok odvozuje, anebo dá odvoditi z práva soukromého, jež je souhrnem zákonů, upravujících soukromá práva a povinnosti občanů mezi sebou. Úprava práv a povinností občanů proti státu a zase naopak není předmětem práva soukromého, nýbrž zasahuje do práva veřejného, jehož úpravou se občanský zákoník nezabývá a nelze proto jeho ustanovení užíti k řešení otázek čistě veřejnoprávních.

Žalobci tvrdí, že smrt jejich syna byla způsobena při výtržnostech pouličních, k jichž zdolání bylo přivoláno vojsko a že syn byl zastřelen vojáky. Toto tvrzení žalobní označuje však výrazně veřejnoprávní povahu nároku žalobního, neboť při udržování pořádku při pouličních výtržnostech vykonává stát svými orgány výsostní právo, výlučně jen jemu příslušící a jeho úkol, aby veřejný pokoj, pořádek a bezpečnost byly chráněny; opatření k dosažení tohoto cíle učiněná, jakož i jejich provedení jsou povahy veřejnoprávní. Ježto pak k nepřipustnosti pořadu práva dlužno hleděti vždy z moci úřední, nezbylo než žalobu odmítnouti (§ 240. odst. 3 c. s. ř.).

Zemský jako rekursní soud usnesení to zrušil a okresnímu soudu uložil, aby žalobu po zákonu vyřídil z těchto důvodů: Podle § 1338. obč. zák. dlužno právo na náhradu škody jako jiné právo soukromé zpravidla uplatňovati u řádného soudce, tedy podle § 1. jur. n. pokud jde o občanské právní věci, u soudů v tomto předpisu uvedených. Proto bylo nutno zkoumati, jaký je právní zdroj škody, žalující stranou požadované.

Soud první stolice dospěl k tomu, že v žalobě je tvrzeno, že smrt syna žalobců způsobena byla při výtržnostech pouličních,

k jichž zdolání bylo přivoláno vojsko a že syn byl zastřelen vojáky. Ale dle obsahu žaloby nejeví se tento úsudek prvního soudu správným. Ze žaloby plyne, že je žalováno proto o náhradu škody, poněvadž vojsko nedbajíc zákonitých předpisů o používání zbraní a nemajíc k tomu podnětu, zbraně protizákonně použilo a tím smrt syna žalobců zavinilo. Tedy nikoli výkon výsostného práva státu, záležející v udržování pořádku za pouličních výtržností, je příčinou vzniku náhradního nároku žalobního podle vylíčení žaloby, nýbrž nezákonnitý postup orgánů státu.

Podle toho byla škoda způsobena žalobci porušením jeho soukromých práv, a náleží proto rozhodovati o ní podle § 1. jur. n. o r. soudům.

Nejvyšší soud obnovil usnesení soudu prvního z těchto důvodů:

Podle § 1. jur. n. přísluší soudcům zpravidla rozhodovati pouze o nárocích z práva soukromého. Výjimky z toho upraveny jsou zvláštními zákony, tak na př.: zákonem syndikátním, zák. z 21. března 1918, č. 109 o náhradě osobám neprávem odsouzeným, zák. z 13. srpna 1918, č. 316 ř. z. o náhradě za plnění k vojenským účelům, § 491. ř. s. tr. jakož i § 4. zák. ze dne 9. července 1894 č. 161 ř. z. o náhradě za tiskopisy neprávem zabavené a j. v.

Z toho plyne, že kde jde o nárok opírající se o právo veřejné, soudům zpravidla rozhodovati nepřisluší, ač-li tu nejde o nárok podle § 1. zák. ze dne 2. listopadu 1918, č. 4 sb. zák. státu českoslov., kterého se ale žalující již také proto nedovolávají, poněvadž vznesli žalobu u jiného než u výlučně příslušného zemského soudu v Praze.

Zásada zde projevená platí plnou měrou o nárocích z náhrady škody, poněvadž § 1338. ob. z. obč., který přikazuje podobné spory řádným soudům, právě předpokládá, že nárok ten má svůj základ v právu soukromém, což ob. zák. obč. ve svém § 1. výslovně vytknul.

Nárok sporný tím se odůvodňuje, že smrt syna žalobců způsobena byla při výtržnostech pouličních, k jejichž zdolání povoláno bylo vojsko. Skutková udání žaloby vylučují jakoukoliv pochybnost, že vojsko bylo povoláno a také zakročilo výhradně ku zdolání výtržností jako ochránce a strážce veřejné bezpečnosti, tedy u vykonávání výsostních práv státu samotnému výhradně příslušejících za účelem střežení bezpečnosti, potlačení nepokojů, ochrany majetku, tedy v zájmu veřejném. Otázka, zda-li stát jest povinen k náhradě škody z důvodu toho, že jeho zřízení

u výkonu úředních výkonů svých třetím osobám škodu způsobili, dá se ale řešiti jedině na základě předpisů práva veřejného. (R a n d a, Schadenersatzpflicht, 3. vyd. na str. 91.) Zde neplatí zásady práva soukromého, neboť rázu soukromoprávního jsou pouze ona práva majetková, jejichž vznik jest neodvislým od vztahu jednotlivce ku státu neb ku jiné veřejné korporaci neb neodvislým od vzájemného vztahu těchto (O t t, Rechtspflege und Verwaltung na str. 59).

Ve sporném případě jde tu tudíž o poměr čistě veřejnoprávní mezi státem jako celkem proti jednotlivým občanům a na takové případy nelze užiti pravidel práva soukromého. Náš případ týče se výkonu čistě výsostních práv jedině státu vyhrazených a pro ty platí zvláštní zákony a předpisy, různící se od ustanovení, jež jsou směrodatná pro »občanské právní věci« ve smyslu § 1. jur. nor.

Z těchto důvodů sluší prohlásiti, že pro rozhodování sporného nároku není pořad práva přípustným.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 18. února 1919, čj. R-I. 63-19-1.

JUDr. Karel Hortlívý.

Při předmětech do šatny v uschování daných, ručí dráha při jich ztrátě pouze do výše 100 K za 1 kus (§ 39. dopr. ř.) ať jde o hrubou nedbalost nebo pouhé nedopatření.

Dopravní řád železniční z 11. listopadu 1909 č. 172 ř. z. ukládá podnikům železničním v § 39., aby na stanicích, kde se vypravují cestovní zavazadla, učiněna byla opatření umožňující cestujícím, aby svá zavazadla v přechodné uschování uložili a stanoví, že v takovém případě ručí dráha jako schovatel.

Dalších předpisů o takovém uschování řád neobsahuje. Zejména § 95. dopr. ř. není ustanovením všeobecným, které by platilo o náhradě kterékoliv škody, z jakéhokoliv důvodu, nýbrž týká se pouze škod vzešlých na předmětech k dopravě odevzdaných. To jest zřejmo jednak z výslovného ustanovení § 39. dopr. ř., že za předměty k uschování převzaté ručí dráha jako schovatel, nikoliv tedy jako povozník, jednak z toho, že na § 95. dopr. ř. poukazují pouze ona místa dopr. řádu, která jednají o ručení dráhy za škody týkající se předmětů k dopravě převzatých. (§§ 35., 37., 43., 52., 88., 89., 94. dopr. ř.) nikoliv dle § 39.